

EL TEMPS

Tomàs Garcés, als 90 anys. La fotografia, de Jordi Morera, il·lustrava la coberta del volum *Prosa completa, II*, publicat per Columna el 1991.

Tomàs Garcés, notari i far de la segona Renaixença

Galàxia Gutenberg acaba de publicar, en un volum de més de 1.500 pàgines, l'«Obra Completa» de Tomàs Garcés (Barcelona, 1901-1993), poeta, memorialista, assagista i crític literari. L'edició, a cura de Valentí Soler i Noguera, incorpora una gran quantitat de textos inèdits d'origen periodístic, tasca en la qual va brillar ja de ben jove, a partir de l'any 1922, en «La Publicitat».

Pompeu Fabra va explicar a Josep Pla que tingué una gran satisfacció quan aparegueren els primers escrits de Tomàs Garcés en *La Publicitat*, tant bon punt el diari es va catalanitzar, a partir del dia 1 d'octubre de 1922.

Garcés, digué Fabra, escriu admirablement, i té el do de la llengua i el de l'atracció i la comunicació còmoda amb el públic. Només li va fer una petita objecció: que no sempre es podia separar del tot de la gràcia de la seva poesia, una petita *mièvrerie* (amanerament) que, afortunadament, afirmà, no és mai important ni decisiva.

Josep Pla compartia amb el seu company de l'Ateneu Barcelonès l'admiració per aquell jove advocat i poeta que amb només 21 anys mostrava, en els seus escrits literaris, una maduresa sorprenent.

Quan Garcés entrà en *La Publicitat*, Pla, que ja hi escrivia des del 1919,

EL TEMPS

Tomàs Garcés, els anys vint. Reunió del jurat del premi Carles Riba del 1960: Josep Pedreira, Albert Manent, Garcés, Joan Teixidor i Nèstor Luján.

es va trobar amb un xicot d'un bon gust infal·libre, d'una ponderació sistemàtica, passablement irònic, molt competent, elegant, amb un gran sentit del ridícul, "cosa rara en aquells anys", una mica *pince-sans-rire*, antibohemi, antideclamatori i equilibrat.

Garcés fou proposat a escriure sobre els llibres que anessin sortint en la nostra llengua "i després de tants anys de noucentisme aristocratoide, separatiu i impertinent –constatà Pla–, sabé crear accessos més còmodes i agradables".

Per al periodista de Palafrugell, Garcés va ser un company de generació amb el qual va compartir el mateix combat, el de crear una literatura normal, i, a més, amb un èxit positiu.

Quan l'any 1991 l'editorial Columna va enllestir l'edició de la seva *Prosa completa*, repartida en dos volums, la transcendental tasca periodística de l'escriptor no hi va poder quedar prou reflectida.

Aquesta mancança acaba de ser esmenada en la nova edició de la seva *Obra completa*, publicada per la Galàxia Gutenberg del Cercle de Lectors a cura de Valentí Soler i Noguera.

La darrera secció de l'extens volum –1540 pàgines– es titula "Periodisme" i consta d'una gran quantitat de textos inèdits.

Obre l'apartat, precisament, una selecció d'un centenar dels escrits elogiats per Fabra i Pla, els que va publicar

Garcés en *La Publicitat* entre el 1922 i el 1928 sota la rúbrica "Carnet de les lletres".

L'apartat aplega moltes més peces periodístiques de l'autor, aparegudes, a més de *La Publicitat*, a *La Veu de Catalunya*.

S'hi han afegit també alguns dels escrits anteriors que el jovecell Garcés va publicar, entre el 1919 i el 1921, en l'inici de la seva singladura periodística, en les revistes i periòdic *Mar Vella*, *Proa*, *El Dia* i *La Revista*.

Finalment, la secció es tanca amb un capítol d'entrevistes, començant per les que Garcés publicà a la *Revista de Catalunya* els anys 1926 i 1927, cinc de les quals, les realitzades a Ruyra, Fabra, Víctor Català, Carner i Guerau de Liost, van ser aplegades en un volum de Columna el 1985. Les altres dues, ara incorporades per primer cop en volum, corresponen a les d'Amadeu Vives i el pare Miquel d'Esplugues.

Tot seguit s'hi reproduïxen les que va efectuar en *La Publicitat* a Lluís Bagaria, Ossorio i Gallardo, Joan Estelrich, J. S. Pons, N. Balthasar, Cèsar Martinell, i Ingasi Mallol.

La lectura dels articles de *La Publicitat* recollits en el volum de Galàxia Gutenberg permeten comprendre l'admiració que li dedicaven Fabra i Pla.

I a més constaten un fet molt important, que Garcés va exercir de notari –de notari il·lustrat i ponderat– i

també de far, sobre una època que es va anomenar segona Renaixença, considerada per molts, a partir de J. V. Foix i altres, recorda Garcés, "la nostra veritable Renaixença", representada, entre altres, per Carner i Riba.

En aquests "entre altres", Garcés va saber reforçar, o imposar, les obres poètiques, ja del tot enllestides o bé primerenques, de Costa i Llobera, Joan Alcover, Àngel Guimerà, Josep S. Pons, Guerau de Liost, i molts més. I ja no diguem, del seu millor amic personal i literari, Joan Salvat-Papasseit.

EL TEMPS

Joan Salvat-Papasseit i Garcés col·laboraren en la revista *Mar Vella*, el 1919.

Però també va saber mantenir l'actualitat de Joan Maragall i, sobretot, de Jacint Verdaguer, amb una llarga tongada d'assaigs –la sèrie “Una revisió de la poesia de Verdaguer”– i un article de reivindicació de la seva prosa.

Al mateix temps, pronostica que Josep Maria de Sagarra, que ja col·loca al costat d'Alcover, Costa i Llobera, Carner i López-Picó, escriurà, en forma de cançons, grans poemes, sens dubte.

Pel que fa als pronòstics, en va fer un segon d'històric, que Josep Pla podria esdevenir un dels primers protagonistes catalans. Ho va fer a la lectura del seu primer llibre, *Coses vistes*, del 1925. N'esdevindria, va anunciar, si la netejava de “les grolleries i estirabots innecessaris” que utilitzava emportat “de la seva inútil dèria d'esperverar el burgès”.

El cas Ors. Tomàs Garcés s'erigirà en notari i far de la literatura catalana poques setmanes després que l'anterior notari i far, Eugeni d'Ors, defenesstrat de la Mancomunitat de Catalunya, proclamés, en el discurs presidencial dels Jocs Florals de l'Empordà pronunciat a Castelló d'Empúries el 8 de setembre del 1922, que la cultura catalana es trobava en un estat de prostració, i que només hi havia una literatura migrada feta de “versets, comedietes, devocionaris, dotzenes de grisos fulletons d'erudició provincial”.

Ors insistirà en les seves desconsideracions en *Las Noticias* i Garcés les replicarà. El crític de *La Publicitat* no només es dedicarà a reivindicar la poesia catalana, des de Verdaguer fins a Sagarra, sinó que aprofitarà l'ocasió per a desmuntar l'operació noucentista orsiana, –com farà Pla–, i a qualificar l'època, d'època d'engany. A girar full, a mirar endavant.

Ell no va viure els anys de febre que seguiren 1906, no es pot sentir decebut, i traït per Xènius, com la generació anterior. Per tant, “la fallida orsiana ens allibera: ens farà cautes, però no minvarà la nostra fe”.

Un acte de fe alliberador: “Tenim l'esguard tan lliure que podem descobrir, entre les runes del noucentisme, l'obra pura i ben feta”.

Garcés es mostra, com diu Pla, pon-

J. V. Foix i Garcés, a dalt, i Clemetina Arderiu, al mig, el 1953, a Salamanca.

derat i equilibrat, podem constatar. En primer lloc, amb la prosa, clara i eficaç, elegant i natural.

Com diu Valentí Soler i Noguera en la introducció, el lector dels articles periodístics ara recuperats es trobarà amb una

prosa periodística normalitzada, la d'un autor que escrivia alhora amb senzillesa i rigor, i fent ús d'una llengua apta per a tot i per a tothom, tal com demanava Fabra en aquells mateixos temps.

Però, en segon lloc, a més de mostrar-se profund en l'anàlisi de les obres que comenta, es mostra assenyat i equilibrat en els seus judicis. Això queda patent en les reflexions que fa sobre l'avantguardisme, per exemple.

Així, demana que, entre la “fullaraca de la retòrica d'avantguarda”, cal saber separar la immensa multitud dels poetes ambiciosos i inútils, amagats entre els innovadors per tal de dissimular llur buidor, dels homes que sota les noves formes d'expressió serveixen un lirisme autèntic, “encara que d'aquests homes se'n poden mostrar molt pocs”.

I sobre Salvat-Papasseit sap veure que els instants veritablement inspirats no són aquells en què fa “tombarelles tipogràfiques” sinó aquells “on recull l'alè immortal de les nostres coses”.

Luís Bonada

Premi Octubre 2011

Edicions Tres i Quatre / València

Dependent
ben
plantat
per a
hereu
sobiranista

Daniel O'Hara

Premi
Octubre
2011

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com

